

บทที่ 1 บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่ประชาชนคนไทยส่วนใหญ่นับถือ มีผู้นับถือพระพุทธศาสนาร้อยละ 94 จากจำนวนประชากรทั้งหมดทั่วประเทศ ส่วนที่เหลือนับถือศาสนาอิสลาม คริสต์ พราหมณ์ – ฮินดู ซิกข์ และอื่น ๆ (กรมการศาสนา, 2544)

พระเทพเวที (ประยูร ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ว่า พระพุทธศาสนากับชนชาติไทยได้มีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งในด้านประวัติศาสตร์และด้านวัฒนธรรม ในด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติไทยได้มีความเกี่ยวเนื่องกันมากับพระพุทธศาสนา นับตั้งแต่สมัยที่ชนชาติไทยมีประวัติศาสตร์ที่ชัดเจน ชาวไทยก็นับถือพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องตลอดมา ในด้านวัฒนธรรม คนไทยได้ผูกพันผสมกลมกลืนกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดระยะเวลาอันยาวนาน จนกลายเป็นวิถีชีวิตของคนไทย และการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมทุกระดับ ตั้งแต่สถาบันพระมหากษัตริย์ที่ปกครองประเทศ และประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาเกือบทุกคนได้บวชเรียนรับการศึกษาจากสถาบันพระพุทธศาสนา จึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทย และเป็นหลักนำทางในการพัฒนาชาติไทย ปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า การที่จะพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมือง ให้สำเร็จผลดีบรรลุจุดหมายที่ต้องการนั้น จะพัฒนาแต่ด้านวัตถุอย่างเดียวเท่านั้นยังไม่เพียงพอ จะต้องมีการพัฒนาด้านจิตใจควบคู่กันไปด้วย ปัญหาบางอย่างที่ไม่เคยเกิดก็เกิดขึ้น เช่น ปัญหาเสพติดให้โทษ ความปลอดภัยในทรัพย์สิน และคดีอาชญากรรมก็แพร่หลาย คดีปล้น ฆ่าข่มขืนที่ร้ายแรงก็คือการฉ้อราษฎร์บังหลวง และการทุจริตคดโกงต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ค่านิยมที่ไม่พึงปรารถนาและไม่เอื้อต่อการพัฒนา เช่น ค่านิยมในการบริโภคและความฟุ้งเฟ้อ ปัญหาอบายมุขระบาดไปทั่วกรุงเทพมหานครและชนบท ชาวบ้านฝากความหวังไว้กับการพนันรูปแบบต่าง ๆ และหมกมุ่นจนยากที่จะแก้ไข เยาวชนมากมายทำลายอนาคตของตนเอง และก่อปัญหาแก่สังคมโดยผลสืบเนื่องมาจากสิ่งเสพติดให้โทษ พระพุทธศาสนาทั้งส่วนหลักคำสอนที่เป็นธรรม และส่วนสถาบันถือพระสงฆ์ และวัดต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติมาโดยตลอด (พระเทพเวที [ประยูร ปยุตฺโต], 2534)

พระพุทธศาสนาจึงเป็นรากฐานที่มั่นคงของวัฒนธรรมไทย เป็นสถาบันหลักที่ดำรงยืนยงคู่ชาติไทย เป็นมรดกและเป็นหลักนำทางในการพัฒนาประเทศ ปัจจุบันนอกจากพระพุทธ

ศาสนาซึ่งเป็นศาสนาหลักและมีความเจริญรุ่งเรืองในประเทศไทยแล้ว ยังมีประชากรในหลายประเทศทั่วโลกนับถือพระพุทธศาสนาอีกเป็นจำนวนมาก ทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการประสานสัมพันธ์ ส่งเสริมกิจกรรมที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้ว่า ได้มีการรวมตัวกันของชาวพุทธ จัดให้มีการประชุมผู้นำทางพระพุทธศาสนาจากนานาประเทศที่มีประชาชนนับถือพุทธศาสนาทั่วโลก ขึ้นเป็นครั้งแรก เรียกว่า Buddhist Summit : The First World Buddhist Propagation Conference ณ ประเทศญี่ปุ่น ในปี ค.ศ. 1998 (ปีพุทธศักราช 2541) และได้มีการประชุมผู้นำทางพระพุทธศาสนา เป็นครั้งที่ 2 ณ พุทธมณฑล ประเทศไทย ในปี ค.ศ. 2000 (ปีพุทธศักราช 2543) ซึ่งเป็นเวลาอีก 2 ปี ถัดมามีผู้นำทางพระพุทธศาสนาเข้าร่วมประชุมเป็นจำนวนมาก (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2000) จึงนับได้ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สำคัญที่มีผู้เคารพนับถือและร่วมกิจกรรมการเผยแผ่อย่างกว้างขวางแพร่หลายทั่วโลก

ในระยะเวลาที่ผ่านมา ได้มีแนวโน้มของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นปัญหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ซึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่เกิดขึ้นนั้น แบ่งได้เป็นปัญหาที่มีความสำคัญเร่งด่วนใน 3 ประการใหญ่ ๆ คือ ปัญหาเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ ปัญหาเกี่ยวกับความเสื่อมศรัทธาในพระพุทธศาสนา และปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของสังฆม ซึ่งทั้ง 3 ประการ เป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องเร่งแก้ไข เนื่องจากเป็นสภาวะปัญหาที่มีลักษณะเป็นทั้งรูปธรรม และนามธรรม ครอบคลุมตั้งแต่กิจกรรมทางศาสนา วัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ ระดับศีลธรรมของประชาชน การจัดระเบียบและสภาวะแวดล้อมเชิงคุณภาพ จริยธรรม และความสุขในสังฆม การวิเคราะห์วิจัยสภาพปัญหาหลัก ๆ เหล่านี้ จึงเป็นความจำเป็นเพื่อก่อให้เกิดแนวทางในการแก้ไขและนำไปสู่การพัฒนาได้ในที่สุด

ปัญหาทั้ง 3 ประการมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ

พระสังฆาธิการ หมายถึง พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ ตั้งแต่เจ้าคณะใหญ่ (ซึ่งเป็นเจ้าคณะผู้ปกครอง เขตการปกครอง หน) เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส โดยมีหน้าที่ในการปกครองตามลำดับชั้น ตามเขตการปกครองของคณะสงฆ์ คือ หน ภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล และวัด ตามลำดับ

หน้าที่ความรับผิดชอบของพระสังฆาธิการ มี 2 ลักษณะ คือ ในส่วนของกิจการ คณะสงฆ์ที่จะต้องดูแลปกครอง พระภิกษุ สามเณร ทั้งในด้านความเป็นอยู่ การศึกษาเล่าเรียน วัตรปฏิบัติ การเผยแผ่ศาสนา การดูแลรักษาวัด และรักษาพระธรรมวินัย ทั้งนี้เพื่อการดำรงสมณะ สาราภิให้เรียบร้อย งดงาม และบำรุงส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง สำหรับลักษณะที่ 2 นั้น เป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อบ้านเมือง และสังคมไทยส่วนรวม ด้วยการทำหน้าที่เป็นผู้นำทางด้านจิตใจ เผยแผ่ธรรม โดยนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อการปฏิบัติในชีวิตประจำวันแก่ ประชาชน ดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างสันติภาพและความสงบสุขให้เกิดขึ้นในบ้านเมือง

พระสังฆาธิการ ในฐานะที่มีตำแหน่งหน้าที่ในการปกครอง ดูแลและบริหารจัดการ การคณะสงฆ์ จำเป็นต้องมีความชำนาญ รอบรู้ และเฝ้าหาความรู้ในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ ทั้งในด้านกฎหมาย การบริหาร การปกครอง การศึกษา การสังคมสังเคราะห์ ฯลฯ จึงจะสามารถ ปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สภาพปัจจุบันมีปัญหาการกระทำผิดของพระสงฆ์เกิดขึ้นมากเช่นในปี 2542 มีพระสงฆ์ประพฤติผิด 220 รายในความผิด 14 กรณี และในปี 2543 มีการกระทำผิด 130 ราย ในความผิด 6 กรณี ซึ่งผลจากการกระทำผิดเหล่านี้ทำให้ทราบความจริง 2 ประการ คือ (กรม การศาสนา, 2542)

- 1) ปฐมเหตุในการประพฤติผิด ประการหนึ่งเกิดจากพระสังฆาธิการในระดับวัด และพระอุปัชฌาย์ไม่ได้เอาใจใส่ดูแลให้การศึกษอบรมอย่างทั่วถึงต่อพระสงฆ์ที่บวชเข้ามาอยู่ใน ความปกครอง
- 2) เมื่อเกิดเหตุการณ์กระทำผิดแล้วในหลายกรณี ที่พระสังฆาธิการในระดับต้นไม่สามารถจัดการตัดสินหรือแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นมาได้ ทำให้เกิดกรณีลูกกลามเป็นเรื่องใหญ่และสื่อมวลชนนำไปลงข่าว วิพากษ์วิจารณ์ เผยแพร่ไปในวงกว้าง เช่น กรณีอดีตพระภิกษุชานาพุทธโธ อดีตพระยันตระ เป็นต้น

2. ปัญหาเกี่ยวกับความเสื่อมศรัทธาในพระพุทธศาสนา

เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพานไปแล้ว จะมีพระธรรม คือ คำสอนของ พระองค์เป็นหลักของพระพุทธศาสนา และมีพระสงฆ์ทำหน้าที่ศาสนทายาทศึกษาเล่าเรียน ฝึกประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมและนำมาเผยแผ่ อบรม สั่งสอนให้แก่ประชาชน ในการนี้มี พุทธศาสนิกชนเป็นกำลังสำคัญ ในการอุปถัมภ์ สนับสนุน ส่งเสริม บำรุง พระสงฆ์และกิจการ พระพุทธศาสนาด้วยความเชื่อถือ ศรัทธา แต่สภาพในปัจจุบันมีข้อมูลบ่งชี้ว่า เกิดภาวะความเสื่อม

ศรัทธาในพระพุทธศาสนา ซึ่งนับวันจะเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น เพราะมีการวิพากษ์วิจารณ์ต่อพฤติกรรมกรรมการกระทำผิดของพระสงฆ์ในทางเสียหาย ดังปรากฏข่าวตามสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่อง และมีความถี่มากขึ้นทั้ง ๆ ที่กรณีความผิดบางประการยังไม่ได้รับการวินิจฉัย ตัดสินใจจนถึงที่สุดว่าพระสงฆ์ผู้ตกเป็นจำเลยมีความผิดจริงหรือไม่ แต่กระแสข่าวที่เกิดขึ้นมีอิทธิพลโน้มน้าวให้ประชาชนผู้บริโภคว่า เกิดความเชื่อว่าพระสงฆ์ทำผิดจริง สภาพการณ์เหล่านี้ส่งผลให้พุทธศาสนิกชนเกิดความเสื่อมศรัทธาในศาสนาได้ ตรงกับที่กรมการศาสนาได้สรุปปัญหาของพุทธศาสนิกชนว่าในระยะที่ผ่านมาพุทธศาสนิกชนไม่เข้าใจวัด ไม่เข้าใจพระสงฆ์ เป็นชาวพุทธเพียงในนาม ไม่สนใจศึกษาปฏิบัติ เข้าวัดเพื่อโชคกลาง เพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือหมกมุ่นในไสยศาสตร์ ขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักของพระพุทธศาสนาขาดความรู้สึกและความรับผิดชอบต่อศาสนาและประชาชนบางส่วนเสื่อมศรัทธาเพราะสงฆ์ปฏิบัติตนประพฤติธรรมผิดทิศทางความเป็นสมณะ จึงขาดปัญญาในการนำพาประชาชน (กรมการศาสนา, 2542 ข)

หากไม่มีการแก้ไขปัญหาคือความเสื่อมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแล้ว ต่อไปในอนาคตพุทธศาสนิกชนจะไม่เป็นกำลังช่วยอุดหนุน ส่งเสริม คำจุน พระศาสนาอีกต่อไป พระพุทธศาสนาก็จะไม่สามารถมั่นคง ตั้งมั่นอยู่ได้เหมือนอย่างที่ผ่านมาในอดีต

3. ปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของสังคม

ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคม ลักษณะต่าง ๆ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม สภาพความไม่สงบเรียบร้อยของบ้านเมือง การทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการการฉ้อฉล หลอกลวง หรือกรณีความประพฤติกรรมผิดทางเพศ ฯลฯ เป็นข่าวปรากฏให้รับทราบตลอดมาเป็นสภาพปัญหาที่ทวีความรุนแรง และหลากหลายรูปแบบยิ่งขึ้น ส่งผลต่อความมั่นคง ปลอดภัย ความสงบสุข และการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้านแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 - 2549) ได้ระบุสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านศาสนาและปัญหาด้านศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมของประชาชนโดยสรุปว่า สภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีลักษณะของความนิยมในวัตถุ มีวัฒนธรรมของการบริโภคมมากขึ้น มีผลกระทบอย่างสำคัญต่อระดับคุณธรรม จริยธรรมในประเทศไทย มีเหตุการณ์หลายเหตุการณ์เกิดขึ้นบ่อยครั้งที่สันสละเทือนมโนธรรมสำนึกต่อแก่นหลักของศาสนาจนหวั่นไหว รู้สึกถึงการเสื่อมถอยในศีลธรรมของประชาชนโดยทั่วไป ผู้นำทางศาสนา ยังไม่สามารถชี้้นำความถูกต้อง และตัดสินปัญหาทางศีลธรรม เพื่อสร้างบรรทัดฐานทางคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดขึ้นได้ในสังคมไทย สังคมไทยจึงเริ่มมีลักษณะของการเป็นสังคมที่มีระดับของศีลธรรมถดถอยลงเรื่อย ๆ และถูกกระแสอื่นบิดเบือนไปจากหลักการพื้นฐานแท้จริงของศาสนา

จนเป็นสถานการณ์ที่น่าห่วงใยยิ่ง ขณะเดียวกันศาสนบุคคลบางส่วนก็ไม่ยึดมั่นในศีลจรรยาวัตร ประพฤติปฏิบัติในทางตรงกันข้ามกับหลักธรรมทางศาสนา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2545 : 24 – 25)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ทุกฝ่ายเห็นความจำเป็นที่จะต้องสร้างเสริม คุณภาพ จริยธรรมในสังคมอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้เพื่อให้สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อย และลดทอน ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 77 ได้บัญญัติไว้ว่า ให้รัฐจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานคุณภาพและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมือง ข้าราชการและพนักงาน หรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ (กรมการศาสนา, 2540 : 22)

ปัญหาหลักทั้ง 3 คือ ปัญหาเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ ปัญหาเกี่ยวกับความเสื่อม ศรัทธาในพระพุทธศาสนา และปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของสังคม จึงเป็นปัญหาที่สำคัญ ยิ่งของคณะสงฆ์ และกิจการพระพุทธศาสนา อันเป็นรากฐานความเชื่อและพื้นฐานการดำเนินชีวิต ของประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ในกรณีนี้บุคลากรและองค์กรหลักที่น่าจะทำ หน้าที่ในการแก้ไข และมีส่วนในการจัดระเบียบสังคมให้เป็นระบบที่พึงประสงค์ของทุกฝ่ายได้ ก็คือ สถาบันศาสนา และพระสังฆาธิการ ซึ่งมีอยู่ในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ ซึ่งมีความสำคัญและสัมพันธ์ กับสังคมตลอดมาอยู่แล้ว การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบสถาบัน เพื่อส่งเสริมและเผยแผ่การ พระพุทธศาสนาในประเทศไทย จะเป็นงานสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนพระสังฆาธิการ ให้มีบทบาทเป็นผู้นำในการสร้างความดีงามให้เกิดขึ้นในสังคม ตามวิถีทางของพระพุทธศาสนาที่ มุ่งให้เกิดความสงบสุขและสันติภาพในการอยู่ร่วมกันของประชาชนและสังคม อันจะส่งผลโดยตรง ต่อการพัฒนาประเทศเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าการดำเนินการในการพัฒนา รูปแบบสถาบันส่งเสริมและเผยแผ่การพระพุทธศาสนาในประเทศไทยจะเป็นงานที่สำคัญที่ ส่งผลต่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาสภาพการส่งเสริมและเผยแผ่การพระพุทธศาสนาในประเทศไทย
2. พัฒนารูปแบบสถาบันส่งเสริมและเผยแผ่การพระพุทธศาสนาในประเทศไทย
3. พัฒนาหลักสูตรของสถาบันส่งเสริมและเผยแผ่การพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

สำหรับการถวายความรู้พระสังฆาธิการ และพระนักเผยแผ่

จากความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาที่นำมาสู่วัตถุประสงค์ของการวิจัยสรุปเป็นแผนภูมิ ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 สภาพปัญหาการพระพุทธศาสนาและแนวทางแก้ไข

ปัญหา

การปฏิบัติหน้าที่และความสามารถในการบริหารการปกครองของพระสังฆาธิการ	สภาพความเสื่อมศรัทธาในพระพุทธศาสนา	วิกฤตการณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของสังคม

แนวทางแก้ไข

ปรับปรุงกฎหมายการปกครองคณะสงฆ์	สร้างเสริมสมรรถนะพระสังฆาธิการในการเป็นผู้นำในการพัฒนาสังคม เผยแผ่หลักธรรมไปสู่ประชาชน	สร้างเสริมสมรรถนะพระนักเผยแผ่ให้สามารถเผยแผ่หลักธรรมไปสู่ประชาชน	ปฏิรูปการศึกษา
จัดระเบียบสังคม			จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในทุกองค์กร

เป้าหมายในการวิจัย

จัดตั้งสถาบันส่งเสริมและเผยแผ่การพระพุทธศาสนาในประเทศไทย
ปรัชญา และหลักการ
พัฒนารูปแบบองค์กรและหลักสูตร

แผนภูมิที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบสถาบันส่งเสริม และเผยแผ่การพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

กรอบความคิดในการวิจัย

แผนภูมิที่ 1 สภาพปัญหาการพระพุทธศาสนาในประเทศไทยและแนวทางแก้ไข
จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และวัตรปฏิบัติของพระสังฆาธิการรวมถึงสภาพความเสื่อมศรัทธาในพระพุทธศาสนาและวิกฤติด้านคุณธรรม จริยธรรม ในสังคมนั้นมีวิธีการแก้ไขอยู่หลายประการ เช่น การปรับปรุงกฎหมายการปกครองสงฆ์ การจัดระเบียบสังคม การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในทุกองค์กร แต่แนวทางหลักก็คือ จะต้องจัดการศึกษาและสร้างเสริมพัฒนาสมรรถนะให้แก่พระสังฆาธิการให้มีความเชี่ยวชาญทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติให้เกิดความเคร่งครัดในพระธรรมวินัยและมีวัตรปฏิบัติให้เหมาะสมแก่สมณะสาธูป ส่งเสริมความพร้อมด้านสมรรถนะ ความรู้ ความสามารถของพระสงฆ์และบุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้สามารถดำเนินการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาไปสู่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แนวทางนี้จำเป็นต้องมีสถาบันทางศาสนา เพื่อการฝึกอบรมพัฒนาตลอดจนส่งเสริมและเผยแพร่การพระพุทธศาสนาโดยตรง ซึ่งการมีสถาบันนี้ นอกจากจะแก้ปัญหาเรื่องเกี่ยวกับพระสังฆาธิการได้โดยตรงแล้ว ยังสามารถเป็นทางเสริมและสนับสนุนแนวทางแก้ปัญหาทางด้านอื่น ๆ ดังกล่าวมาแล้วด้วย

แผนภูมิที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวทางการจัดตั้งสถาบันศาสนาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการพระพุทธศาสนาในประเทศไทย กำหนดให้ทำการศึกษารายละเอียดจากองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. สภาพการส่งเสริมและเผยแพร่การพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

แหล่งข้อมูลที่ศึกษาได้มาจากกรมศาสนา ซึ่งได้จัดทำเอกสารการสัมมนาแนวทางในการจัดการพัฒนาด้านศาสนาไว้หลายครั้งด้วยกัน เอกสารดังกล่าวทำให้ทราบถึงสภาพการณ์ทั่วไป ข้อมูลพื้นฐานด้านการศาสนา ปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ นอกจากนี้แนวทางการปฏิรูปการศึกษาจะทำให้ทราบถึงการพัฒนาทางการศึกษาของพระสงฆ์ การนำหลักการศาสนามาเป็นองค์ประกอบในการจัดการศึกษาของชาติ การจัดองค์กรหน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านการศาสนา (กรมการศาสนา, 2542 ก) ข้อมูลสำคัญอีกประการหนึ่ง คือนโยบายของรัฐบาลที่แถลงไว้ต่อรัฐสภาเกี่ยวกับการจัดการงานด้านการศาสนาที่ได้กำหนดให้มีการ "ส่งเสริมและสนับสนุนศาสนศึกษาและศาสนทายาท เพื่อเผยแพร่ศาสนธรรม รวมทั้งสนับสนุนให้มีการพัฒนาศาสนสถานให้สะอาดร่มเย็น สงบสุข เพื่อให้เป็นประโยชน์ด้านจิตใจต่อชุมชน" อีกทั้ง สนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาศาสนธรรมและร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนามากขึ้น และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ได้กำหนด "สังคมคุณภาพ" ไว้ว่าเป็นสังคมที่ยึดหลักความสมดุล มีความรับผิดชอบ ความพอดี

สามารถสร้างคนทุกคนให้เป็นคนดี คนเก่ง พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกสาธารณะ ฟังตนเองได้ คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข หลักการดังกล่าว เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง บทบาทภาระหน้าที่ของพระสงฆ์ที่จะมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้นข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาจะเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและภารกิจที่เป็นองค์ประกอบของสถาบันที่จะเกิดขึ้นใหม่ได้

2. แนวคิดในการจัดตั้งสถาบันและการจัดองค์กร

แนวคิดในการจัดตั้งสถาบันได้ใช้ รูปแบบ Institution Building (I.B.) Model ของ เอสแมน และซิฟฟิน (Esman and Siffin in Mann (ed), 1975) ซึ่งคำนึงถึงสถานะผู้นำของกลุ่มบุคคลด้านบริหารงาน หลักการขององค์กร หลักสูตรและกิจกรรมที่กำหนดให้มีทรัพยากรสนับสนุน และการจัดโครงสร้างภายในขององค์กร โดยผสมผสานกับทฤษฎีการจัดองค์กร และโครงสร้างงานภายในองค์กรของฮอดจ์ และแอนโทนี (Hodge & Antony, 1991) และของโนลล์ (Knowles, 1970) ที่กล่าวถึง การพิจารณาสภาพแวดล้อม เป้าหมายขององค์กร อำนาจหน้าที่ ขนาดและความซับซ้อน การออกแบบขององค์กร วัฒนธรรมขององค์กร การจัดการบริหารทั่วไป และการจัดการงานวิชาการ สำหรับการดำเนินงานขององค์กรจะต้องมีทั้งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหน้าที่ยังการสร้างหล่อหลอมความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อสร้างค่านิยมและขอรับการสนับสนุนจากชุมชน ทั้งนี้ต้องรักษารูปแบบที่เป็นมาตรฐานตามพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 2505, 2535) ด้วย

3. แนวคิดในการจัดหลักสูตรและการฝึกอบรม

องค์ประกอบของความเป็นสถาบันที่สำคัญยิ่งส่วนหนึ่ง คือ หลักสูตรและการฝึกอบรมมีทฤษฎีด้านการพัฒนาหลักสูตรที่ได้ศึกษาเป็นแนวทางจากนักการศึกษาหลายท่าน คือ เชลเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1974) แนดเลอร์ (Nadler, 1989) เบอร์กวิส (Bergquist, 1981) ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2532) และวิจิตร อาวะกุล (2537) ทฤษฎีเหล่านี้ได้กล่าวถึงเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย เงื่อนไขของเวลา สถานที่ ทรัพยากร กระบวนการ ผลผลิต การออกแบบหลักสูตร ความจำเป็นและความต้องการการฝึกอบรม การจัดหาวิทยากรอบรมและการเลือกเทคนิคการอบรมเพื่อนำมาใช้ โดยยึดหลักการฝึกอบรมของ ไควดีร์ (Chowdhry, 1986) ของเวกซ์ลีย์ และ ลัทธัม (Wexley and Latham, 1991) ที่เน้นว่า การฝึกอบรมต้องเป็นการพัฒนาความรู้ พัฒนาทักษะ และทัศนคติที่พึงประสงค์ของผู้เข้ารับการอบรมและการฝึกอบรมทางด้านศาสนา มีกระบวนการแบบปัญญาวุฑฒิ ซึ่งพระราชวรมนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต, 2543) ได้อธิบายไว้ว่าต้องมีผู้สอนและแหล่งข้อมูลที่ดี (สัปปุริสังเสวะ) ต้องทำการศึกษากับผู้สอนและแหล่ง

ข้อมูลที่ดี (สัทธัมมัสสวนะ) ต้องฝึกวิธีพิจารณาเรื่องราวต่าง ๆ อย่างรอบคอบ (โยนิโสมนสิการ) และต้องฝึกปฏิบัติเรื่องที่เกิดโทษ (ธัมมานุธัมมปฏิบัติ) นอกจากนี้การจัดเนื้อหาเรื่องราว เพื่อฝึกอบรมด้านความประพฤติปฏิบัติ ต้องแยกแยะว่าส่วนใดเป็นโลกีย์สัมมาทิฏฐิ คือข้อปฏิบัติเพื่อความไปทางโลก และส่วนใดเป็นโลกุตระสัมมาทิฏฐิ คือข้อปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นจากสภาวะทุกข์ หรือสภาวะทางโลก และองค์ประกอบที่สำคัญที่นำมาเป็นข้อมูลหลักในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ภารกิจ 6 ด้าน ของคณะสงฆ์ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 ได้แก่ ภารกิจด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์

จากการศึกษาสภาพการส่งเสริมและพัฒนาการพระพุทธศาสนาในประเทศไทยผนวกกับแนวคิดการจัดตั้งสถาบันและการจัดองค์กร แนวคิดในการจัดหลักสูตรและการฝึกอบรมและแนวคิดในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ผ่านการศึกษาวิจัยตามขั้นตอนแล้วคาดหวังว่าจะได้รูปแบบสถาบันส่งเสริมและเผยแผ่การพระพุทธศาสนาในประเทศไทยที่มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

- 1) รูปแบบการจัดองค์กรของสถาบัน
- 2) ระบบการบริหารองค์กร ทั้งการบริหารจัดการทั่วไปและการบริหารจัดการวิชาการ
- 3) หลักสูตรรวบรวมความรู้พระสังฆาธิการและพระนักเผยแผ่ ที่สามารถส่งเสริมให้

พระสังฆาธิการ และพระนักเผยแผ่ มีความรู้ความสามารถในการประพฤติปฏิบัติตามภารกิจของคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน และมีคุณสมบัติแห่งการเป็นผู้นำชุมชนในการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นตัวอย่างในการประพฤติ ปฏิบัติ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และมีความสามารถในการสอนและอบรมศีลธรรม ให้แก่ประชาชนตามความคาดหวังของหลายฝ่าย ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้สรุปถึงคุณลักษณะของผู้นำในการพัฒนาที่มีความสามารถในการจัดการไว้ว่า เป็นผู้รู้จักประเมินสถานการณ์ วางแผนการทำงานได้ รู้จักใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ รู้จักจัดระบบงานและปรับปรุงงาน บริหารเวลาเป็น ตัดสินใจเก่ง มีความสามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงาน แก้ปัญหาได้ มีมนุษยสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารได้ดี (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2541)

การให้พระสงฆ์เป็นตัวอย่างในความประพฤติปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรมนั้น นวโกวาท ซึ่งเป็นโอวาทสำหรับพระบวชใหม่ ได้ให้หลักประพฤติตามศีล 227 ข้อ ของพระสงฆ์และหลักเสขยวัตร ได้แก่ การประพฤติตามมารยาทของพระสงฆ์ไว้โดยละเอียดแล้ว

ความสามารถในการสอนและอบรมศีลธรรม ที่พระราชวรมุณี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต, 2543) ได้อธิบายไว้ว่า ต้องมีความสามารถสอนให้เกิดความรู้ได้อย่างแจ่มแจ้ง (สันตฺสสนา) ต้อง

สามารถจูงใจผู้เรียนให้สนใจศึกษา (สมาทปนา) ต้องมีความมั่นใจในความรู้ ความสามารถของตนเอง คือ มีความแก้ตัวกล้า (สมุตเตชนา) และยังสามารถสร้างความเข้าใจให้เกิดความสนุกสนานร่าเริงในการเรียนรู้ (สัมปหังสนา)

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบสถาบันส่งเสริมและเผยแผ่การพระพุทธศาสนานี้เป็นการศึกษาในขอบเขตของการพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ด้วยวิธีให้สถาบันดังกล่าวเป็นสถาบันฝึกอบรมพระสังฆาธิการและพระนักเผยแผ่ให้มีคุณลักษณะของผู้นำด้านการพัฒนาและการสั่งสอน อบรม เผยแผ่ พระพุทธศาสนา สู่ประชาชนที่มีประสิทธิภาพ

2. ประชากรที่ใช้ศึกษาเก็บข้อมูล ทั้งกลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และกลุ่มประชาชน เฉพาะกลุ่มที่อยู่ในประเทศไทย ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยการศึกษาจากข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในระหว่างปี 2543 - 2547

3. ทฤษฎีที่นำมาใช้สนับสนุนในการศึกษาถึงแนวคิดการจัดตั้งสถาบันหรือองค์กรหรือการจัดหลักสูตรการฝึกอบรม ใช้ทฤษฎีของนักการศึกษาในต่างประเทศเป็นหลัก เพราะมีความเป็นสากลเป็นที่ยอมรับแต่ประยุกต์ให้อยู่ในขอบเขตของกฎหมายการปกครองคณะสงฆ์ของประเทศไทย โดยเฉพาะการจัดหลักสูตรฝึกอบรม ด้านเนื้อหาและวิธีการฝึกอบรม รวมทั้งการจัดองค์กรของสถาบันต้องไม่ขัดหรือแย้งกับพระธรรมวินัยที่ปรากฏในพระไตรปิฎกฉบับกรมการศาสนา

4. การพัฒนาหลักสูตรของสถาบันส่งเสริมและเผยแผ่การพระพุทธศาสนาในประเทศไทยครั้งนี้จะนำไปใช้สำหรับถวายความรู้แก่พระสังฆาธิการและพระนักเผยแผ่ ผู้มีพื้นฐานความรู้เทียบเท่าหรือสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และเนื้อหาหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้อยู่ภายใต้ขอบเขตแห่งหลักพระธรรมวินัยในพระไตรปิฎกฉบับกรมการศาสนา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบสถาบัน

หมายถึง การกำหนดโครงสร้างองค์กรการจัดระบบการบริหารภายใน การวางแผน การกำหนดข้อเสนอด้านค่านิยมและหน้าที่ซึ่งเป็นการจัดตั้งองค์กรใหม่ หรือการปรับปรุงองค์กรเดิมให้สอดคล้องกับมาตรฐานทางสังคม

การพัฒนารูปแบบสถาบัน

หมายถึง การกำหนดโครงสร้างภายในองค์กรการจัดการบริหารภายใน ตามอำนาจหน้าที่ และภารกิจให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นผลทำให้เกิดการปฏิบัติที่ดีขึ้นจากจุดเริ่มต้นมุ่งสู่จุดที่ต้องการ โดยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างเป็นระบบและยั่งยืนขององค์กรด้านศาสนา

การฝึกอบรม

หมายถึง กระบวนการศึกษา อบรมและการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในสถาบันศาสนาที่จัดตั้งขึ้นประกอบด้วย หลักสูตร สื่อ แผน การประกันคุณภาพ และการติดตามประเมินผล การฝึกอบรม

การเผยแพร่

หมายถึง การนำหลักธรรมคำสอนต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนาไปสู่ประชาชนโดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจและการส่งเสริมให้เกิดการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักธรรมนั้น ๆ และเป็นผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของประชาชน

การเผยแพร่ เป็นศัพท์เทคนิคทางวิชาการศาสนา ซึ่งใช้โดยสากลตรงกับภาษาอังกฤษว่า Propagation ส่วนคำว่า การเผยแพร่ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การโฆษณาให้แพร่หลาย เป็นศัพท์ที่ใช้ทั่วไป จะไม่ใช้กับศาสนา เพราะกินความไม่ครอบคลุม

คุณธรรม (Virtue)

หมายถึง สภาพคุณงามความดีในจิตใจ คุณสมบัติภายในจิตใจที่มีความถูกต้องดีงาม

จริยธรรม

หมายถึง พฤติกรรมภายนอกของบุคคลที่แสดงออกภายใต้การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ที่ตั้งอยู่บนความดี ความถูกต้อง รวมทั้งหมายถึงธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรมและกฎ ศีลธรรม

การส่งเสริมและเผยแพร่การพระพุทธศาสนา

หมายถึง การดำเนินงานของสถาบันศาสนาที่จัดตั้งขึ้น โดยมีหน้าที่ให้การสนับสนุน ส่งเสริมการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะสงฆ์ในการบริหารและการปกครอง โดยเฉพาะการเผยแพร่ หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาไปสู่ประชาชนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ภารกิจ 6 ด้าน ของคณะสงฆ์

หมายถึง ภารกิจของมหาเถรสมาคม เจ้าคณะพระสังฆาธิการทุกระดับ และพระสงฆ์ ในด้านการปกครอง การเผยแผ่ การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์

พระสังฆาธิการ

หมายถึง พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ในระดับตั้งแต่ เจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ซึ่งมีหน้าที่ทำการปกครองตามลำดับชั้น คือ หน ภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล และ วัด และมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535)

พระนักเผยแผ่

หมายถึง พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ เผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ประชาชน ด้วยวิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การเทศน์ การบรรยาย สั่งสอน อบรม สอนการฝึกปฏิบัติสมาธิ รวมทั้งการเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น การดำเนินการอบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดศุขนิย พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การจัดตั้งโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในการนี้หมายถึงพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งเป็นพระสังฆาธิการ พระธรรมทูต พระธรรมจาริก พระจริยนิเทศก์ ครูสอนพระปริยัติธรรม พระวิปัสสนาจารย์

หลักสูตรถวายความรู้พระสังฆาธิการ

หมายถึง เอกสารข้อกำหนดเกี่ยวกับประมวลประสบการณ์ที่เขียนขึ้นอยู่เป็นทางการ สำหรับเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ พระสังฆาธิการที่มีพื้นความรู้เทียบเท่า หรือสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้มีคุณสมบัติและสามารถปฏิบัติหน้าที่ ตามที่ คณะสงฆ์กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรถวายความรู้พระนักเผยแผ่

หมายถึง เอกสารข้อกำหนดเกี่ยวกับประมวลประสบการณ์ที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ สำหรับเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่พระนักเผยแผ่ที่มีพื้นความรู้เทียบเท่าหรือ สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้มีคุณสมบัติและสามารถปฏิบัติหน้าที่ ตามที่คณะสงฆ์ กำหนดหน้าที่ไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการใช้เป็นหลักสูตรแกนกลางสำหรับการฝึกอบรมบุคลากรนักเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เป็นฆราวาส

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. จากข้อค้นพบเกี่ยวกับสภาพการส่งเสริมและเผยแผ่การพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ซึ่งจะเป็นข้อมูลครอบคลุมการดำเนินงานเกี่ยวกับภารกิจของคณะสงฆ์ในด้านการปกครอง การเผยแผ่ การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณูปการ การสาธารณสงเคราะห์ และด้านอื่น ๆ ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน และข้อมูลด้านความคาดหวังในงานต่าง ๆ ในอนาคต นอกจากจะเป็นข้อมูลที่สำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาแบบสถาบันและการกำหนดหลักสูตรสถาบันเพื่อส่งเสริมและเผยแผ่การพระพุทธศาสนาในประเทศไทยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดีแล้ว ยังจะเป็นข้อมูลที่เอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินงานด้านการพระพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ การจัดทำแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการส่งเสริมและเผยแผ่การพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ หน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งในส่วนราชการและภาคเอกชนได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และเป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่การจรรโลงพระพุทธศาสนาให้มีความเจริญรุ่งเรืองและมีความมั่นคงสืบต่อไป

2. การจัดตั้งสถาบันส่งเสริมและเผยแผ่การพระพุทธศาสนาในประเทศไทยที่มีรูปแบบการจัดองค์กรในการบริหารงานและการฝึกอบรมที่เหมาะสมตามหลักการของการบริหารและงานวิชาการ รวมทั้งมีการจัดหลักสูตรการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับข้อค้นพบเกี่ยวกับสภาพการส่งเสริมและเผยแผ่การพระพุทธศาสนาในประเทศไทย สำหรับการฝึกอบรมพระสังฆาธิการและพระนักเผยแผ่ ซึ่งเป็นบุคลากรหลักในการสืบทอดพระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะเป็นผลโดยตรงทำให้ประชาชนโดยเฉพาะพุทธศาสนิกชนมีความเลื่อมใสศรัทธาและประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น มีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ทำให้สังคมมีความสงบเรียบร้อยและเป็นสุข ส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน

3. สถาบันส่งเสริมและเผยแผ่การพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ที่จัดตั้งขึ้นตามผลการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นสถาบันหลักของพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือ มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นศูนย์กลางด้านการบริหาร การดำเนินงาน และงานวิชาการด้านการพระพุทธศาสนาของประเทศ เป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านพระพุทธศาสนา ที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคล เอกสาร ตำรา สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ สามารถให้บริการด้านงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ